Lausunto

9.6.2020

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 94/2020

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöltä kirjallista lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö kannattaa esitystä. Yhteisjärjestöllä on ollut mahdollisuus kommentoida esitystä sen valmisteluvaiheessa ja Yhteisjärjestön kommentit on otettu esityksessä huomioon.

Esityksellä jatketaan omavastuuaikaa, työssäoloehtoa ja enimmäismaksuaikaa koskevan väliaikaisen lainsäädännön voimassaoloa. Uutta esityksessä on ainoastaan se, että enimmäismaksuaika jäädytetään lomautettujen lisäksi myös muilta työttömiltä.

Muutosten toteuttamisen ajankohta

Koronakriisin aiheuttama työttömyysetuushakemusten voimakas kasvu on alkanut ja työttömyyskassat kamppailevat hakemusruuhkaan ja siitä aiheutuvaan käsittelyajan pitenemiseen liittyvien ongelmien kanssa. Vallitsevassa tilanteessa olisi tärkeää, että työttömyyskassat pystyisivät keskittämään kaikki käytettävissä olevat resurssinsa mahdollisimman suuren päätöstuotannon aikaansaamiseen. Tällaisessa tilanteessa vähänkin suurempien muutosten toteuttaminen työttömyysturvajärjestelmään häiritsee päätöstuotantoa. Uuden opetteleminen ja opettaminen vie resursseja ja aiheuttaa myös epävarmuutta käsittelytyöhön.

Työttömyysturvajärjestelmään on toteutettu lukuisia väliaikaisia muutoksia kriisiaikana eli hyvin lyhyen ajan sisällä. Työttömyyskassojen resurssit on jo viritelty äärimmilleen ja voimavarat erilaisten muutosten jalkauttamiseksi alkavat olla lopussa. Hakemusruuhka ja lukuisat lain muutokset vaarantavat työttömyysetuuksien sujuvan toimeenpanon. Jatkuvat lakimuutokset äärimmäisen pikaisella aikataululla muodostavat merkittävän riskin etuuksien mahdollisimman nopealle maksatukselle.

Työttömyyskassat toivovat, että niille jätettäisiin työrauha keskittyä nyt mahdollisimman tehokkaaseen etuuslainsäädännön toimeenpanoon.

Enimmäismaksuaikalaskurin jäädyttäminen

Yhteisjärjestö on ensimmäistä väliaikaista lainsäädäntöä koskevassa lausunnossaan ollut sitä mieltä, että toimeenpanon kannalta olisi ollut selkeintä, että poikkeussäännös olisi koskenut kaikkia työttömiä eikä pelkästään lomautuksen vuoksi työttömäksi jääviä. Esimerkiksi monien määräaikaisesta työsuhteesta työttömäksi jäävien työttömyys johtuu

kriisitilanteesta samalla tavoin, kuin lomautettujenkin. On todennäköistä, että kriisiaikana määräaikaisia työsuhteita ei ole tarjolla niille, joiden työllistyminen on perustunut lyhytaikaisiin työsuhteisiin.

Toimeenpanon kannalta Yhteisjärjestö pitää tärkeänä, että enimmäismaksuajan jäädyttämiselle ei ole asetettu sellaisia kriteerejä, jotka on mainittu hallituksen esityksessä kohdassa muut toteuttamisvaihtoehdot. Ajallisten ja työttömyyden laatuun liittyvien lisäkriteereiden tutkiminen olisi aiheuttanut toimeenpanolle erittäin suuria ongelmia.

Kustannukset

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että muutokset aiheuttaisivat työttömyyskassoille yhteensä noin 8 miljoonan euron menolisäyksen. Lisäykset eivät kaikki kohdentuisi kuluvaan vuoteen, vaan myös vuosille 2021 ja 2022.

Yhteisjärjestö kiinnittää huomiota siihen, että koronakriisin aiheuttama voimakas, äkillinen ja ennakoimaton työttömyyden kasvu heikentää olennaisesti työttömyyskassojen taloutta. Työllisyysrahastosta saadun, työttömyyskassojen tämänhetkiseen arvioon perustuvan arvion mukaan lomautuksen perusteella myönnettyjä ansiopäivärahoja maksetaan vuonna 2020 arviolta jopa 1 335 000 000 euroa, kun niitä vuonna 2019 maksettiin 155 000 000 euroa. Kasvua olisi siis 860 prosenttia. Lisäksi myös muiden työttömien määrän arvioidaan kasvavan.

Vaikka työttömyyskassojen talous oli hyvällä tolalla vuoden 2019 lopussa, työttömyyden kasvu on ollut huomattavasti suurempaa kuin mihin on osattu varautua. Työttömyyskassojen taloudellista asemaa horjuttaa paitsi etuusmenon kasvu, myös ne toimet, joihin työttömyyskassat ovat joutuneet turvautumaan tuottaakseen mahdollisimman nopeasti päätöksiä. Viimeksi mainitut toimet ovat lisänneet työttömyyskassojen hallintomenoja huomattavasti.

Yhteisjärjestö toivoo, että työttömyyskassojen menoja ei enää lisättäisi väliaikaisella lainsäädännöllä.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Niina Jussila
toiminnanjohtaja
050 911 8511
niina.jussila@tyj.fi